

EUROPEES PARLEMENT

2004

2009

Commissie internationale handel

VOORLOPIGE VERSIE
2005/2247(INI)

24.1.2006

ONTWERPVERSLAG

over de resultaten van de ministersconferentie van de WTO in Hongkong
(2005/2247(INI))

Commissie internationale handel

Rapporteur: Georgios Papastamkos

PR\598572NL.doc

PE 367.917v01-00

Externe Vertaling

NL

NL

INHOUD

	Blz.
ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT	3
TOELICHTING	8

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

over de resultaten van de ministersconferentie van de WTO in Hongkong (2005/2247INI)

Het Europees Parlement,

- gezien de op 18 december 2005 goedgekeurde ministersverklaring van de zesde ministersconferentie van de Wereldhandelsorganisatie (WTO)¹,
- gezien de slotverklaringen van de parlementaire conferentie over de WTO van 12-15 december 2005 en van 25-26 november 2004,
- onder verwijzing naar zijn resolutie van 1 december 2005 over de voorbereiding van de zesde ministersconferentie van de WTO in Hongkong²,
- gezien de conclusies van de Raad inzake de Doha-ontwikkelingsagenda van de WTO na afloop van de op 18 oktober 2005 te Luxemburg gehouden buitengewone bijeenkomst van de Raad over buitenlandse betrekkingen (13378/05),
- onder verwijzing naar zijn resolutie van 12 mei 2005 over de evaluatie van de Doha-ontwikkelingsronde na het besluit van de Algemene Raad van de WTO van 1 augustus 2004³,
- gezien het besluit van de Algemene Raad van de WTO van 1 augustus 2004⁴,
- gezien de ministersverklaring van Doha over de WTO van 14 november 2001⁵,
- onder verwijzing naar zijn eerdere resoluties van 15 december 1999 over de derde ministersconferentie van de Wereldhandelsorganisatie in Seattle⁶, van 13 december 2001 over de WTO-bijeenkomst in Qatar⁷ en van 25 september 2003 over de Vijfde ministersconferentie van de Wereldhandelsorganisatie te Cancún⁸,
- gezien het rapport-Sutherland over de toekomst van de WTO en de aanpak van de institutionele uitdagingen in het nieuwe millennium⁹,
- onder verwijzing naar zijn resolutie van 9 maart 2005 over het voorstel voor een verordening van de Raad houdende toepassing van een schema van algemene tariefpreferenties¹⁰,
- gelet op artikel 45 van zijn Reglement,
- gezien het verslag van de Commissie internationale handel en de adviezen van de Commissie regionale ontwikkeling, de Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling,

¹ Documentnummer 05-6248, documentsymbool WT/MIN(05)/DEC.

² Aangenomen teksten, 1.12.2005, P6_TA(2005)0461.

³ Aangenomen teksten, 12.5.2005, P6_TA(2005)0182.

⁴ Documentnummer 04-3297, documentsymbool WT/L/579.

⁵ Documentnummer 01-5859, documentsymbool WT/MIN(01)/DEC/1.

⁶ PB C 296 van 18.10.2000, blz. 121.

⁷ PB C 177 E van 25.7.2002, blz. 290.

⁸ PB C 77 E van 26.3.2004, blz. 393.

⁹ Rapport van de adviesraad van directeur-generaal Supachai Panitchpakdi, WTO, december 2004.

¹⁰ Aangenomen teksten, 9.3.2005, P6_TA-PROV(2005)0066.

de Commissie industrie, onderzoek en energie en de Commissie economische en monetaire zaken (A6-0000/2006),

- A. overwegende dat het door de WTO belichaamde multilaterale handelsstelsel de veiligheid, doorzichtigheid en stabiliteit van de internationale handel bevordert en er door multilaterale regels en maatregelen en de gerechtelijke beslechting van geschillen voor zorgt dat de globalisering beter in de hand wordt gehouden,
- B. overwegende dat een geslaagde afsluiting van de Doha-ronde, bestaande uit een daadwerkelijk verdergaande handelsliberalisering en strengere multilaterale regels, een belangrijke parameter ter stimulering van de internationale economische groei, ontwikkeling en werkgelegenheid kan zijn en effectief kan bijdragen aan de integratie van de ontwikkelingslanden in de wereldeconomie,
- C. overwegende dat de EU sinds de start van de Doha-ronde bij de onderhandelingen een voortrekkersrol heeft gespeeld en op alle onderhandelingspunten (waaronder de landbouw) geloofwaardige en substantiële voorstellen heeft aangedragen, terwijl andere ontwikkelde en vergevorderde ontwikkelingslanden lang niet dezelfde flexibiliteit en inzet hebben betoond,
- D. overwegende dat het streven om de Doha-ronde in 2006 af te sluiten geen afbreuk mag doen aan het streven naar een ambitieuze en evenwichtige uitkomst,
- E. overwegende dat de uitkomst van de Doha-ronde op alle onderhandelingspunten positief moet uitvallen voor de ontwikkeling en vooral in het belang van de MOL's moet zijn,
- F. overwegende dat voor de afschaffing van de landbouwexportsubsidies een einddatum is afgesproken; voorts overwegende dat een vergelijkbare vooruitgang op het gebied van binnenlandse steun en markttoegang nog op zich laat wachten,
- G. overwegende dat niet alleen de EU, maar ook de ontwikkelingslanden potentieel grote handelswinsten bij NAMA kunnen behalen, omdat zij veelal industriële goederen verhandelen en zij in het handelsverkeer met andere ontwikkelingslanden met hoge tarifaire obstakels te maken hebben,
- H. overwegende dat de huidige onderhandelingsaanpak voor de diensten nog steeds geen bevredigende resultaten heeft opgeleverd; voorts overwegende dat de EU een daadwerkelijk verdergaande liberalisering voor ogen staat, waarbij de nationale beleidsdoelstellingen van de WTO-leden en hun recht om de overheidsdiensten te reguleren onaangetast blijven,
- I. overwegende dat een verbetering van de WTO-regels voor het vergemakkelijken van de handel, antidumping en andere zaken alle WTO-leden ten goede zou komen, omdat hierdoor de juridische zekerheid wordt vergroot, de kosten van handelstransacties lager worden en misbruik of protectionisme wordt voorkomen,
- J. overwegende dat het globaliseringsproces en de rol van de WTO vaak verkeerd worden neergezet en begrepen en dat het nodig is de verantwoordingsplicht en doorzichtigheid

binnen de WTO te verbeteren,

1. staat nog steeds achter de multilaterale benadering van het handelsbeleid en achter de WTO als voornaamste forum voor het beheersen van de globalisering; wijst op het feit dat een mislukking van de multilaterale onderhandelingen en een verschuiving naar bilaterale/regionale akkoorden tot een ongelijk liberaliseringsproces en een onevenredige ontwikkeling zouden leiden, wat vooral voor de ontwikkelingslanden funest zou zijn;
2. betreurt het feit dat bij de onderhandelingen tot nu toe slechts langzaam vooruitgang wordt geboekt en dat de lat voor de uitkomst van de ministersconferentie in Hongkong van tevoren al zo laag was gelegd; is daarentegen verheugd over het feit dat de ministersverklaring in ieder geval de weg vrijmaakt voor verdere onderhandelingen over kerngebieden;
3. dringt erop aan alle kernonderhandelingsgebieden parallel te behandelen, wat bij het begrip van een totaalpakket (de zogeheten Single Undertaking) aansluit en even ambitieus is;
4. herhaalt de noodzaak het multifunctionele karakter van de landbouwsector in de EU in ere te houden;
5. herinnert eraan dat de EU dankzij de GLB-hervormingen van 2003 haar handelsversturende interne steun drastisch heeft verlaagd;
6. wijst met nadruk op het niet geringe voorstel van de EU om haar uitvoerrestitutiesysteem uiterlijk in 2013 af te schaffen en benadrukt dat de andere WTO-leden een soortgelijk gebaar moeten maken op het gebied van uitvoerkredieten, handelondernemingen van de staat en voedselhulp;
7. stelt met betrekking tot de markttoegang dat er behoefte is aan een beperkte mate van flexibiliteit door middel van zowel de formule voor tariefverlagingen als het aanwijzen van kwetsbare producten; wijst op de mogelijkheid dat de ontwikkelingslanden zelf speciale producten aanwijzen; verwelkomt in dat opzicht het voorschrijven van een gemeenschappelijke reeks specifieke indicatoren;
8. is verheugd over de afspraak om in 2006 de exportsubsidies voor katoen af te schaffen en om de MOL's geen quota en invoerrechten op te leggen; betreurt daarentegen het gebrek aan vooruitgang op het gebied van de binnenlandse subsidies;
9. betreurt het feit dat er geen schot zit in de plannen om een wijn- en sterkedrankenregister in het leven te roepen, noch in de uitbreiding van de bescherming van geografische aanduidingen naar andere producten; wijst erop dat deze elementen van essentieel belang zijn voor een evenwichtig onderhandelingsresultaat;
10. roept ertoe op naar een ambitieuze uitkomst van de NAMA-onderhandelingen te streven, zodat door drastische tariefverlagingen nieuwe, tastbare markttoegangsmogelijkheden ontstaan (onder meer in het zuid-zuidhandelsverkeer); roept de vergevorderde

ontwikkelingslanden op hun verantwoording te nemen en stelt dat de uitkomst met het afgesproken beginsel van "minder dan volledige wederkerigheid" moet overeenstemmen;

11. is verheugd over de afspraak om voor de tariefverlagingen een Zwitserse formule te gebruiken; benadrukt echter dat aan het harmonisatie-effect van een dergelijke formule geen afbreuk mag worden gedaan door meerdere coëfficiënten te definiëren; pleit voor sectorale initiatieven in sectoren die voor de EU-uitvoer van belang zijn;
12. merkt op dat het van strategisch belang is dat alle handelspartners ook van hun kant alle onterechte niet-tarifaire obstakels uit de weg ruimen;
13. betreurt het gebrek aan vooruitgang op het gebied van de diensten; dringt aan de onderhandelingen op te voeren, waarbij de belangen van zwakke en kwetsbare economieën niet uit het oog mogen worden verloren; vindt het betreuenswaardig dat de slotverklaring geen enkel kwantitatief doel voor het bijstellen van de voorstellen bevat; herhaalt dat de gezondheidszorg, het onderwijs en de audiovisuele dienstverlening van de liberalisering moeten worden uitgesloten;
14. herhaalt dat de onderhandelingen alleen als geslaagd mogen worden beschouwd als er afspraken over concrete ontwikkelingsvoordelen op alle onderhandelingspunten worden gemaakt die in het belang van vooral de MOL's zijn, en als deze aan het bereiken van de millenniumontwikkelingsdoelstellingen bijdragen;
15. is verheugd over de afspraak dat de MOL's bij de markttoegang geen invoerrechten en quota worden opgelegd; betreurt daarentegen het feit dat nog steeds de mogelijkheid bestaat om voor bepaalde, voor de MOL's zeer belangrijke producten beperkingen te handhaven en dat deze afspraak voor vergevorderde ontwikkelingslanden vrijblijvend is; roept alle ontwikkelde en vergevorderde ontwikkelingslanden op het model van het EU-initiatief "alles behalve wapens" te volgen;
16. is van mening dat een speciale en gedifferentieerde behandeling weliswaar een integraal onderdeel van de WTO-akkoorden moet zijn, maar dat een verdere openstelling van de zuid-zuidmarkt en een striktere naleving van multilaterale regels gunstig zijn voor de economische ontwikkeling en de integratie van de ontwikkelingslanden in de wereldeconomie;
17. onderstreept het belang van voldoende technische bijstand, zodat ontwikkelingslanden beter in staat zijn aan nieuwe verplichtingen te voldoen, zich aan hervormingen aan te passen en de WTO-regels effectief ten uitvoer te leggen; onderstreept tevens de noodzaak om zwakke en kwetsbare economieën aan te moedigen om handel in hun nationale ontwikkelingsbeleid en strategieën voor het terugdringen van de armoede op te nemen; steunt de uitbreiding van 'Aid for Trade' naar ontwikkelingslanden, die met deze hulp hun commerciële en uitvoercapaciteit kunnen versterken, hun productiebases kunnen diversifiëren en de douanegebonden middelen door andere fiscale middelen kunnen vervangen;
18. is verheugd over de tot nu toe geboekte vooruitgang bij de onderhandelingen over het vergemakkelijken van de handel; dringt aan op het maken van multilaterale afspraken die voor een grotere juridische zekerheid bij en een vereenvoudiging en modernisering van de

handelsprocedures garant moeten staan; onderstreept met name het belang van doelgerichte technische bijstand op dit gebied;

19. benadrukt hoe belangrijk het is bij de wereldbevolking en de politiek steun voor het multilaterale handelstelsel van de WTO te kweken; benadrukt dat de bevolking beter moet worden geïnformeerd en dat het maatschappelijk middenveld breder moet worden geraadpleegd; herhaalt in dit opzicht dat de parlementaire dimensie een belangrijk instrument kan zijn voor het versterken van de democratische verantwoordingsplicht en openheid naar de burgers;
20. wil op positieve wijze aan het onderhandelingsproces bijdragen door een beroep te doen op het netwerk van contacten tussen zijn leden en hun tegenhangers in de landen waarmee de EU bepaalde belangen deelt;
21. herhaalt hoe belangrijk het is dat de Commissie het Europees Parlement volledig op de hoogte houdt van en raadpleegt over de EU-strategie ná Hongkong en de ontwikkelingen bij de onderhandelingen;
22. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsmede aan de parlementen van de lidstaten, van de toetredende staten en van de kandidaat-lidstaten, de directeur-generaal van de WTO en de voorzitter van de Interparlementaire Unie.

TOELICHTING

Ηράκλειτος [έφη] "το αντίζουν συμφέρον και εκ των διαφερόντων καλλίστην αρμονίαν και πάντα κατ' έριν γίνεσθαι"

Aριστοτέλης, Ηθικά Νικομάχεια, Θ2.1155 β 5

Heraclitus [heeft gezegd] dat "je van tegenstand sterker wordt, dat de mooiste deuntjes uit verschillende tonen bestaan en dat strijd de vader van alle dingen is"

Aristoteles, Ethica Nicomachea, boek 8-I

1. De ministersconferentie in Hongkong: bescheiden verwachtingen - magere resultaten

In dit initiatiefverslag wordt na de zesde ministersconferentie van de WTO in Hongkong (13-18 december 2005) de Doha-ronde onder de loep genomen.

De huidige onderhandelingsronde over de multilaterale handel loopt al sinds november 2001. Het einde is echter in zicht, want alle betrokkenen willen deze ronde voor het einde van 2006 afsluiten.

Tot nu toe is bij alle onderhandelingsfasen (van Doha via Cancún en Genève naar Hongkong) gebleken dat er onder de belangrijkste deelnemers grote verschillen in verwachtingen, benaderingen en strategieën bestaan. Het was dan ook steeds weer lastig om op alle onderhandelingsgebieden een ambitieuze en evenwichtige uitkomst te bereiken. Hierdoor bleek de vooruitgang vaak ongrijpbaar te zijn, zijn vele tussentijdse deadlines niet gehaald en hebben de onderhandelingen niet de gehoopte en verwachte resultaten opgeleverd.

De vijfde ministersconferentie in Cancún (september 2003) was op een volslagen mislukking uitgelopen en het kader dat in augustus 2004 door de Algemene Raad van de WTO werd aangenomen, was erg oppervlakkig. De bijeenkomst in Hongkong had daarom in eerste instantie tot doel om ten eerste het voornoemde kader te consolideren, ten tweede een doorbraak te bereiken door op een aantal belangrijke onderhandelingspunten (landbouw, NAMA (Non-Agricultural Market Access) en diensten) modaliteiten te definiëren en ten derde overeenstemming over een substantieel ontwikkelingspakket te bereiken. Daarbij mochten de andere onderhandelingsgebieden uiteraard niet uit het oog worden verloren. Omdat het maar niet lukte om uit de impasse over de markttoegang voor landbouwproducten te raken en omdat andere grote medespelers zich inflexibel opstelden, moesten de hoge verwachtingen uiteindelijk echter naar beneden worden bijgesteld. Zo werd al voor de aanvang van de ministersconferentie duidelijk dat slechts magere resultaten zouden kunnen worden bereikt.

Het Europees Parlement volgde de onderhandelingen in Hongkong op de voet (in de vorm van een delegatie van parlementsleden ter plaatse) en hieruit vloeide op 15 december 2005 een gezamenlijke verklaring van de Interparlementaire Unie en het Europees Parlement voort. Hoewel dit ontegenzeggelijk een positieve bijdrage was, schiet de huidige regeling in kwalitatief opzicht nog steeds tekort, want er is nauwelijks sprake van een passend forum dat de democratische verantwoordingsplicht en openheid van de WTO bewaakt. De EP-delegatie werd door de Commissie en het Britse voorzitterschap voorzien van informatie over de onderhandelingsstrategie van de EU en de algehele vooruitgang die bij de onderhandelingen

vóór en tijdens de conferentie in Hongkong was geboekt.

In dit verslag wordt de beperkte uitkomst van Hongkong besproken. Verder wordt gewezen op al het werk dat we nog voor de boeg hebben en wordt de EU-onderhandelaars een hart onder de riem gestoken. Tot slot wordt vooruitgeblikt op de volgende onderhandelingsfasen.

2. Onderwerpsgewijze resultaten van de conferentie

Dit deel is op de tekst van de ministersverklaring gebaseerd en verwijst in het bijzonder naar de onderhandelingsposities van de EU.

2.1 Landbouw

De kwestie van de landbouwproducten was door een aantal ontwikkelings- en ontwikkelde landen als cruciaal voor de algehele onderhandelingen aangemerkt. Hierdoor werden met name de EU en de VS in de verdediging gedrukt. Deze patstelling moest beslist worden doorbroken, anders zouden de onderhandelingen op andere punten stilvallen. Op bepaalde punten in deze kwestie heeft de conferentie in Hongkong een waardevolle bijdrage geleverd:

- Er is afgesproken voor 2013 alle vormen van exportsubsidies definitief af te schaffen. (In dat jaar lopen de huidige GLB-regelingen af.) Er moet echter wel voor worden gezorgd dat de uitvoerrestituties en andere vormen van exportsubsidies (uitvoerkredieten, handelsexportondernemingen van de staat en voedselhulp) gelijk met elkaar oplopen. Daarom wordt deze datum pas definitief als op deze punten de nodige maatregelen zijn voltooid. Er zijn nog meer kwesties die moeten worden opgelost, bijvoorbeeld de drastische subsidieverlagingen die voor 2013 moeten worden gerealiseerd.
- Wat de binnenlandse steun betreft is overeenstemming bereikt over het invoeren van drie verlagingstranches en over grotere lineaire besnoeiingen in de hogere steunregioenen (hogere tranches). Er lijkt ook sprake te zijn van enige convergentie met betrekking tot de verlaging van het eindtotaal van de AMS (Aggregate Measure of Support), de algehele verlaging van handelsverstorende binnenlandse steun en de *de minimis*-limieten. Verder is overeengekomen de criteria voor de groene box te herzien.
- De markttoegang, dat wil zeggen de verlaging van de landbouwtarieven, was een problematische kwestie en op dat gebied is ook nauwelijks vooruitgang geboekt. Men lijkt het erover eens te zijn dat er vier tranches voor de structurele verlaging van de tarieven moeten komen. Over de grenswaarden van die tranches en de omvang van de verlagingen is echter nog niets afgesproken, evenmin als over andere kwesties als de selectie en speciale behandeling van kwetsbare producten, de werking van het speciale-vrijwaringsmechanisme, enz.
- Op het gebied van de geografische aanduidingen is er wel over gesproken om verdere maatregelen te nemen (een register voor wijn en sterke drank opzetten en deze vorm van bescherming naar andere producten uitbreiden), maar op dit punt is geen enkele vooruitgang geboekt, terwijl de EU er veel belang aan hecht.
- Over de katoenkwestie is besloten de exportsubsidies in de ontwikkelingslanden in 2006 af te schaffen. Vanaf dat moment zullen voor de uit de MOL's ingevoerde katoen geen invoerrechten en quota meer gelden. Over de belangrijke kwestie van de binnenlandse steun is daarentegen weer geen vooruitgang geboekt.

2.2 NAMA (Non-Agricultural Market Access)

De beperkte vooruitgang bij de onderhandelingen over de landbouw kwam tot op zekere hoogte tegemoet aan de vraag van de EU en andere ontwikkelde landen om progressieve tariefverlagingen. Er is overeengekomen een Zwitserse formule voor de afschaffing of verlaging van de tarieven te gebruiken. Ook is overeenstemming bereikt over een speciale behandeling voor ontwikkelingslanden, waaronder asymmetrische wederkerigheidsregelingen betreffende tariefverlagingen.

De afspraak om de Zwitserse formule te gebruiken is weliswaar een flinke stap in de goede richting, maar op 30 april 2006 moeten nog enkele moeilijke beslissingen worden genomen, te weten over de omvang van de tariefverlagingen (door coëfficiënten te bepalen) en over de initiële basispercentages voor dergelijke verlagingen. In de verklaring worden de leden ook uitgenodigd voorstellen in te dienen om het probleem van de niet-tarifaire obstakels aan te pakken.

2.3 Diensten

Wat de diensten betreft is alleen gesproken over de vooruitgang die in de periode tussen de inwerkingtreding van GATS en de overeenkomst uit augustus 2004 was geboekt. Verder hebben de leden een verklaring afgelegd over het opvoeren van de onderhandelingen terzake (conform bijlage C van de ministersverklaring van Hongkong). Tijdens de conferentie is het op het gebied van de verdere liberalisering van de internationale handel in diensten niet gelukt enige vooruitgang te boeken. Dit betekent dat er nu zowel plurilateraal als bilateraal reuzensprongen voorwaarts moeten worden gemaakt, anders worden de doelstellingen van de Doha-ronde niet gehaald. Voor de ontwikkeling van de economie en werkgelegenheid in de EU is het erg belangrijk dat op dit punt vorderingen worden gemaakt.

2.4 Handel en ontwikkeling

Met betrekking tot de steun voor ontwikkelingslanden en de versoepeling van hun integratie in de wereldeconomie zijn een aantal besluiten genomen, zoals:

- De afschaffing, in 2008 of uiterlijk bij de daadwerkelijke inwerkingtreding, van alle tarifaire en kwantitatieve beperkingen op de uitvoer uit de MOL's. Deze concessie wordt echter alleen gedaan door ontwikkelde en ontwikkelingslanden die "zichzelf hiertoe in staat achten" en de beperkingen mogen tot maximaal 3 % van de tarieflijnen worden gehandhaafd. In de ministersverklaring wordt ook verwezen naar maatregelen die transacties moeten vergemakkelijken en herkomstregels moeten vereenvoudigen, de technische bijstand moeten opschroeven, de oprichting van instellingen moeten stimuleren, enz.
- Een actievere rol van de WTO bij de inspanningen van internationale organisaties en afzonderlijke landen om de 'Aid for Trade'-regelingen ten uitvoer te leggen, waardoor de MOL's hun productie- en uitvoercapaciteit en de nodige commerciële infrastructuur kunnen versterken.
- De bijstelling en verdere verbetering van de WTO-strategie voor het bieden van technische bijstand en opleidingsprogramma's voor ontwikkelingslanden.

2.5 Overige zaken

Onder "overige zaken" vallen bijvoorbeeld de WTO-regels, TRIPS (handelsgerelateerde aspecten van intellectuele-eigendomsrechten), het milieu, het vergemakkelijken van de handel, de tenuitvoerlegging van bestaande akkoorden, kleine economieën, de handel in en overdracht van technologie, e-commerce, de samenwerking met andere internationale organisaties, enz. Wat deze punten betreft was er op de conferentie in Hongkong eigenlijk niets nieuws onder de zon. Alleen het *acquis* werd nog eens bevestigd en de deelnemers werden opgeroepen de onderhandelingen voort te zetten en op te voeren.

3. Algeheel oordeel

Globaal genomen en gezien de omstandigheden mag de uitkomst van de conferentie in Hongkong als positief worden bestempeld. De daadwerkelijke resultaten waren mager, maar er was dan ook op vrijwel geen enkel hoofdpunt sprake van enige creatieve doorbraak. Er werd overeenstemming bereikt over een pakket ontwikkelingsmaatregelen en, wat nog belangrijker is, de leden hebben opnieuw toegezegd hun uiterste best te blijven doen om de ronde eind 2006 succesvol af te sluiten. Hiertoe zijn een aantal tussentijdse deadlines gesteld.

Dit positieve resultaat was andermaal mede aan de EU te danken: zij legde zich neer bij een voorwaardelijke toezegging voor 2013 als einddatum voor de afschaffing van de exportsubsidies. Het is echter niet helemaal duidelijk of er voldoende tegenover deze concessie heeft gestaan, hetzij bij de andere onderhandelingspunten over de landbouw, hetzij op andere sleutelgebieden.

De grote vergevorderde ontwikkelingslanden blijven zich negatief opstellen tegenover het EU-voorstel inzake de markttoegang van landbouwproducten, hoewel dit voorstel behoorlijke offers van onze landbouwgemeenschappen vergt. Zij hebben tot nu toe ook geweigerd om op het gebied van NAMA en diensten enige reële concessies te doen. Deze opstelling is des te zorgwekkender als men zich bedenkt dat juist deze landen het hoogste niveau van protectionisme hebben en dat zij, via de stimulering van de zuid-zuidhandel, een sleutelrol spelen bij de ontwikkeling van de armere landen.

Hoewel de ontwikkelingsknelpunten bij deze onderhandelingen centraal moeten blijven staan, mogen ze niet worden verward met de eenzijdige behartiging van de belangen van grote landbouwexportlanden en evenmin als een dekmantel voor protectionisme worden aangewend.

De EU heeft in de verschillende onderhandelingsfasen waar leiderschap betoond en heeft zich achter maatregelen ten gunste van de armste leden geschaard, zoals maatregelen inzake de toegang tot medicijnen en markttoegang voor katoen/de MOL's zonder invoerrechten en quota. Andere leden hebben voor en tijdens de ministersconferentie in Hongkong inzake deze kwesties ook toezeggingen gedaan, maar die zijn lang niet zo vergaand (toegang zonder invoerrechten/quota, katoen) noch zo vergevorderd bij de uitvoering (toegang tot medicijnen) als bij de EU het geval is.

De EU heeft ook samen met andere ontwikkelde lidstaten het idee van de "Round for Free" ten gunste van de armste leden geopperd. Zij zullen veel van deze initiatieven kunnen profiteren (bijvoorbeeld in de vorm van meer handelssteun), maar zullen daarvoor weinig kunnen teruggeven.

Als de EU op dit moment nog meer unilaterale concessies op het gebied van de landbouw zou doen, zou de tenuitvoerlegging van haar hervormd GLB in gevaar komen. Het zou de landen

waarvoor de ontwikkelingsagenda bedoeld is, ook niet of nauwelijks meer voordeel opleveren.

Daarom is het hoog tijd dat de onderhandelaars hun aandacht op andere belangrijke onderhandelingsgebieden gaan richten. We kunnen dan denken aan NAMA en de diensten, maar ook aan kwesties rondom het vergemakkelijken van de handel en rondom de regels. Zij kunnen zich dan bezighouden met de definitie van modaliteiten en regels die de internationale handel echt vooruit helpen.

Dit zou in het belang van de EU zijn, want haar deelname aan de Doha-ronde moet consistent blijven met de in de strategie van Lissabon vastgelegde doelstellingen met het oog op meer groei, meer werkgelegenheid en een beter concurrentievermogen. Dit zou ook in het belang zijn van de vele ontwikkelingslanden die in de industrie of dienstverlening relatief gezien daadwerkelijke of potentiële voordelen genieten en waarvoor een ronde die alleen over de landbouw gaat, een behoorlijk verlies van kansen zou betekenen.

4. De toekomst na Hongkong

De conferentie in Hongkong heeft laten zien dat de huidige ronde nog steeds kans van slagen heeft. Daarvoor moeten we echter eerst nog de nodige obstakels overwinnen en misschien blijkt binnenkort dat we daar niet toe in staat zijn.

De politieke wil is er wel, maar de standpunten lopen nog steeds ver uiteen en doordat tot nu toe vrijwel alleen over de landbouw is onderhandeld, is het ook nog niet mogelijk geweest om tussen de kwesties onderling compromissen te bereiken, wat in dit vergevorderde stadium van groot belang is.

Het blijft de vraag of de zeer strikte deadlines van Hongkong zullen worden gehaald.

Als de WTO-leden de laatste en moeilijkste onderhandelingsfase ingaan, is het waarschijnlijk nuttig het hele proces in een algemeen perspectief te plaatsen.

Alle betrokkenen moeten zich ervan bewust zijn dat er voor het multilaterale handelstelsel geen goed alternatief bestaat als het gaat om het zeker stellen van economische integratie en ontwikkeling, de effectieve beheersing van de groeiende onderlinge economische afhankelijkheid en de vreedzame en eerlijke beslechting van geschillen. Een geslaagde afsluiting van de Doha-ronde zou de internationale handel en ontwikkeling versterken en verbreden, waardoor het internationale handelstelsel voor alle leden eerlijker en effectiever wordt. Bovendien zou het groeiende protectionisme hierdoor worden ingedamd. Verder leven we in een wereld waarin de vraag naar internationale instellingen en naar politiek bestuur op wereldniveau het aanbod ver overtreft en met het oog hierop zou een geslaagde Doha-ronde de algehele internationale samenwerking en integratie een sterke impuls geven.

Hoewel binnen de WTO wel enige ruimte bestaat om over de ontwikkeling van de armste zuidelijke landen, over milieubescherming en over maatschappelijke verantwoordelijkheid na te denken, moeten we niet vergeten dat de WTO geen puur ontwikkelingsorgaan is, laat staan een milieuorganisatie of een organisatie voor maatschappelijk beleid. De WTO is een gespecialiseerde organisatie met specifieke taken op het gebied van de internationale handel. Op de WTO-agenda stonden diverse zaken die niets met handel te maken hadden en die in de Doha-verklaring ook nog eens onevenredig veel nadruk kregen. Hierdoor zijn de onderhandelingen nog moeizamer verlopen. Wat ook niet meehielp, was het gebrek aan democratie in de relatie van de WTO tot de burgermaatschappij, alsmede de ontoereikende

communicatie en informatievoorziening.

Bovendien blijkt uit de richting waarin de onderhandelingen zich tot nu toe bewegen, dat pogingen tot regulering van die gebieden van het binnenlandse economiebeleid van de leden die een handelsbeleidsdimensie hebben, op veel weerstand stuiten, mede gezien de steeds heterogenere samenstelling van de WTO. Dit heeft een verlamvend effect op de onderhandelingen en de communicatie.

Bij de onderhandelingen die aan Hongkong voorafgingen en tijdens de conferentie zelf heeft de EU zich steeds sterk gemaakt voor een brede visie op de Doha-ronde, alsmede voor een verdergaande liberalisering van de internationale handel in goederen en diensten en strengere regels en maatregelen voor de multilaterale handel. Daarnaast moesten de ontwikkelingsinspanningen van de armste landen in de wereld op onze aanmoediging en steun kunnen blijven rekenen. Dankzij de onafgebroken inzet van het kundige team onderhandelaars van de Commissie, de eendracht van de lidstaten en de steun van het Europees Parlement kon de EU bij de onderhandelingen in Hongkong op alle gebieden belangrijke, geloofwaardige en constructieve voorstellen aandragen. De EU zal haar inspanningen de komende maanden onverminderd blijven voortzetten en zou zich zelfs nog meer moeite moeten getroosten om het welslagen van de ronde te waarborgen.

De springplank van de EU voor de onderhandelingen en het objectieve referentiekader komen uit het regelgevende *acquis* van haar interne markt voort. De cognitieve projectie van het Europese bestuursmodel (dat op de kenmerken van normatieve macht is gestoeld) op de grootschaligere wereldhandel staat haaks op het minder gereguleerde en minder bindende WTO-systeem. Des te stabiel en alomvattender het regelgevende systeem van de WTO wordt, des te groter zal de hieruit voortvloeiende globale convergentie zijn en des te nauwer zal het multilaterale handelstelsel op het Europese externe-actiemodel aansluiten.